Maar zoolang als dit doel bereikt wordt, ligt er voordeel in zooveel mogelijk werk over te hevelen naar het eigen personeel der zaak, omdat (om de redenen door *Dicksee* hiervoor reeds genoemd) zij, die dagelijks met de transacties in aanraking komen, beter in staat zijn de details te verifiëeren, dan zij, die slechts uit de stukken van de transacties kennis nemen.

Men behoeft nog niet in alle onderdeelen met bovenstaande beschouwingen accoord te gaan, om toch te erkennen, dat *Dicksee* hier im groszen und Ganzen de zaak vrij scherp stelt. Zijn eisch, dat het personeel veel van taak moet rouleeren verdient alle aandacht.

In Auditing schrijft hij over dezelfde kwestie vrijwel in gelijken geest [13]). Hij opent hier weinig nieuwe gezichtspunten. Alleen vestigt hij er de aandacht op, dat interne contrôle in het algemeen vlugger werkt dan accountantscontrôle. De fouten worden in het algemeen eerder ontdekt dan zelfs bij een „doorloopende" contrôle het geval zal zijn. Voorts vestigt hij er de aandacht op, dat de accountant, die meent bij zijn arbeid op de werking van interne contrôle zich, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk te mogen verlaten, er zeer nauwkeurig op zal moeten letten, dat aan het door hem ontworpen systeem nauwkeurig de hand wordt gehouden.

Vastgesteld dient te worden op welke gronden een accountant zich ev. op de werking van interne contrôle zou kunnen verlaten. In het hierboven geciteerde en weergegeven betoog van *Dicksee* missen we een dergelijken grond. *Spicer* en *Pegler* doen een poging om een redelijken grondslag te vinden, waarop de accountant zich kan verlaten.

Zij betoogen, dat wanneer een goed systeem van interne contrôle is ingevoerd, er samenspanning moet bestaan tusschen twee of meer bedienden, wil een mogelijk lek onontdekt blijven. Samenspanning komt van tijd tot tijd voor, maar de doorsneebediende ziet de kracht van het spreekwoord „Honesty is the best policy". In den regel zal men er voordeel in zien, zoo men door een collega wordt aangesproken met het doel tot samenspanning, niet aan de zaak mee te werken, maar zich de beooning van een eerlijk bediende te verzekeren, veeleer dan mee te werken aan een fraude, met het risico ontdekt te worden, met al de gevolgen van dien. „The necessity for collusion, therefore, is a very great safeguard, and one which the Accountant is entitled to rely upon." [14])

Wij zouden hieraan willen toevoegen, dat zulks te sterker spreekt, wanneer door herhaalde wisseling van personeel, door geregelde vacanties e.d. ervoor gezorgd wordt, de kans op ontdekking te vergrooten.

Wanneer we trachten om uit het bovenstaande tot eenige conclusie te komen, dan zouden we allereerst willen stellen, dat het ons voor den accountant ondoenlijk lijkt om op interne contrôle te steunen, wanneer hij van het bestaan van een reeks transacties niet door eigen contrôle kan kennis nemen.

„De accountantscontrôle is een zelfstandige actie" en dus dient de accountant ook zelf de juistheid van het geheel der transacties vast te stellen. Alleen wat betreft de details en binnen zekere grenzen, zal hij zich op interne contrôle kunnen verlaten.

Resumeerende zou ik deze voorwaarden, waaraan het systeem zal moeten voldoen als volgt willen formuleeren:

1°. De interne contrôle moet bestaan, d.w.z. alle voorwaarden voor interne contrôle gesteld, moeten vervuld zijn. Er mag geen sprake zijn van een systeem, dat onder den naam van interne contrôle feitelijk iets geheel anders is. Bovendien zal de accountant voortdurend zich moeten blijven overtuigen, dat aan de eenmaal gestelde voorwaarden de hand gehouden wordt.

2°. De accountant zal de totalen zelf door eigen werkzaamheid moeten vaststellen. Hij kan zich dus slechts op de interne contrôle verlaten binnen de grenzen door zijn eigen actie vastgesteld. Uit het onder 1°. gestelde vloeit trouwens voort, dat ook, als hij voor de onderdeelen meent zich op de interne contrôle te kunnen verlaten, sommige deelen door hem toch tot in alle details zullen worden gecontroleerd.

3°. Vast zal moeten staan, dat het gekozen systeem van contrôle voor de onderneming economisch het voordeeligst is. Men zal dus moeten vragen bij welke methode de onderneming economisch de meeste voordeelen zal kunnen bereiken en deze methode zal moeten worden gekozen.

Ik heb getracht in dit artikel aan te geven, welke vraagpunten bij het onderhavige onderwerp alzoo ter sprake komen. Dat daarmee niet alle inzichten uitgeput zijn, spreekt van zelf.

C. J. B. OTTE

De beschouwingen van den heer *Otte* betreffen een onderwerp, dat voor het beroep van groot belang is. Wij hopen dan ook, dat dit artikel de aanleiding zal vormen voor een gedachtenwisseling, waarin de onderscheiden meeningen, welke te dezen aanzien in vakkringen bestaan, tot uiting komen.

RED.

[14]) Zie *E. E. Spicer* en *E. C. Pegler* t.a.p. blz. 6 e.v.

[13]) Zie *L. R. Dicksee* Auditing, 10th Edition Londen 1915, blz. 41.

## BESLECHTE GESCHILLEN

**Red. Mr. A. E. J. NYSINGH**

**(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)**

### CESSIE VAN SCHULDVORDERINGEN

Het Burgerlijk Wetboek regelt in het tweede boek het Zakenrecht, waartoe de wijzen van eigendomsverkrijging behooren.

Een der manieren van eigendomsverkrijging is levering geregeld in de artikelen 667—671 B.W.

De wijze van levering is verschillend naar gelang van de zaak die geleverd moet worden; verschillende categorieen worden door de wet onderscheiden.

Levering van roerende lichamelijke zaken geschiedt door enkele overgave of door overdracht van de sleutels van het gebouw, waarin zich die zaken bevinden; levering van onroerende goederen geschiedt door overschrijving der akte in de openbare registers; levering van inschrijvingen op het grootboek geschiedt overeenkomstig de bepalingen der Grootboekwet; die van aandeelen op naam overeenkomstig de statuten; schuldvorderingen aan toonder en effecten worden geleverd door enkele overgave; andere schuldvorderingen dan de hiervoren genoemde worden geleverd „door middel van een authentieke of onderhandsche akte, waarbij de regten op die voorwerpen aan een ander worden overgedragen".

Om de eigendom te doen overgaan is het echter niet voldoende dat geleverd is op de wijze, door de wet bepaald; de eigendom gaat slechts dan over, wanneer aan de levering een oorzaak ten grondslag ligt, welke de wet als zoodanig, als rechtgeldig, erkent. De vraag is betwist, doch gewoonlijk wordt aangenomen dat levering niet „abstract" is, dat niet de levering als zoodanig het recht doet overgaan, doch slechts die levering, welke berust op een rechtsgeldigen titel.

Is dit het systeem onzer wet voor de eigendomsovergang in het algemeen, dan geldt het ook voor de overdracht van schuldvorderingen, voor de z.g. cessie.

Een geldige titel kan bijv. zijn: koop der vordering, door de wet zelf speciaal geregeld; vaak echter ontbreekt deze, bijv. wanneer gecedeerd wordt, tot zekerheid of ter incasseering; de eigendom is dan *niet* overgegaan.

Gewoonlijk zwijgt de acte van cessie over de oorzaak. Het gewone formulier immers houdt niet anders in dan dat A. verklaart te cedeeren en mitsdien in vollen en vrijen eigendom over te dragen aan B., die verklaart deze cessie en overdracht te aanvaarden, de vordering, welke A. heeft op C.

Er blijkt dan niet van een oorzaak; er blijkt dan niet, of de eigendom van de vordering inderdaad van A. op B. is overgegaan.

Is C. nu verplicht aan B. te betalen?

Dit is in het geheel geen „beslecht geschil", doch een zeer betwist punt.

De Rechtbank te Breda beantwoordde op 31 Maart 1925 deze vraag ontkennend. De schuldenaar (C) had betaling geweigerd op grond dat de overeenkomst, krachtens welke de cessie had plaats gevonden, krachteloos was, immers was een schenking, welke niet in den door de wet vereischten vorm eener notarieele akte was gedaan; aan de cessie lag dus geen rechtsgeldige titel ten grondslag. De Rechtbank besliste, dat de vordering moest worden ontzegd, omdat in de akte, luidende volgens het geijkte bovengenoemde formulier, geen oorzaak was uitgedrukt, en de eischer in gebreke was gebleken een geldige oorzaak dier cessie te bewijzen.

Deze beslissing ondervond in de juristenwereld belangstelling, d.w.z. — hoe zou het onder juristen ook ander kunnen — zij vond critiek èn steun. De critiek beweerde niet, dat voor de eigendomsoverdracht van schuldvorderingen door cessie niet een rechtsgeldige titel zou zijn vereischt, m.a.w. dat deze abstrakt zou zijn, maar dat de vraag of de eigendom al of niet was overgegaan, den schuldenaar niet aanging. Door de overdracht, op formeel juiste wijze tot stand gekomen, werd de schuldenaar èn bevoegd èn verplicht geacht aan den cessionaris (B) te betalen; de vraag, tot wiens vermogen die betaling behoort, raakt alleen dezen laatste en den cedent (A). Echter met deze uitzondering, dat, wanneer de schuldenaar (C) weet, dat de cedent (A) of eenig ander belanghebbende de rechtsgeldigheid der cessie betwist, in dat geval op hem de plicht rust niet te betalen dan aan den werkelijk rechthebbende, hetgeen hij (op eigen risico) dan zelf heeft uit te maken, tenzij hij er de voorkeur aangeeft vonnis af te wachten. Men moet immers, aldus deze leer, onderscheiden; de cessie heeft een dubbel karakter; zij is deèls een instituut van het verbintenissenrecht — overdracht van de kwaliteit van schuldeischer —; deèls behoort zij tot het zakenrecht — overdracht van onlichamelijke zaken. Voor den schuldenaar komt het op den eersten karaktertrek aan: is de verkrijger gerechtigd het oorspronkelijk aan den cedent toekomende recht uit te oefenen. Wat de grond der overdracht was kan hem koud laten. De andere zijde der cessie, de vermogensbeschikking komt voor hem eerst in aanmerking, wanneer hem bekend is dat de overgang betwist wordt. Zoolang zulks niet is geschied — hij zelf kan het niet doen — heeft hij te betalen aan dengeen, die daartoe formeel gerechtigd is, daartoe formeel is „gelegimiteerd".

Ook op deze leer schijnt wel wat af te dingen en is heel wat afgedongen; het zou echter te ver voeren daarop thans dieper in te gaan.

Verwant met deze kwestie is een andere, n.l. deze of de schuldenaar aan den cessionaris moet betalen, zoolang niet is gebleken, of de levering (cessie) formeel in orde is.

Zooals boven reeds gezegd, eischt de wet voor de cessie van schuldvorderingen een authentieke of onderhandsche akte, waarbij de vordering wordt overgedragen. Deze akte gaat buiten den schuldenaar om; ten zijnen aanzien heeft zij slechts gevolg (aldus art. 668 lid 2 B.W.) nadat hij de overdracht schriftelijk heeft aangenomen of erkend of nádat de overdracht hem bij deurwaardersexploit is beteekend. Bij een dergelijk exploit wordt dikwijls een afschrift van de akte overgelegd; soms ook wordt dit nagelaten; de wet eischt het niet, zij spreekt immers alleen van beteekening van de overdracht, dus mededeeling per exploit van het feit, dat is overgedragen. Partijen wenschen dikwijls niet, dat de schuldenaar op de hoogte komt van de tusschen hen getroffen regeling, waarvan de cessie misschien een onderdeel is of van de condities, waaronder wordt gecedeerd; zij laten bij exploit het feit der overdracht zonder meer aanzeggen, de schuldenaar weet dan genoeg; de wet eischt niet meer.

Tenminste, zoo oordeelde het Gerechtshof te Arnhem bij arrest van 9 Maart 1926 in overeenstemming met de beslissing der Rechtbank aldaar dd. 2 April 1925, waarvan was geappelleerd.

Beide partijen, A en B, cedent en cessionnaris, hadden bij exploit aan C, den schuldenaar, doen aanzeggen, dat de vordering van A op C aan B was overgedragen. C weigerde echter te betalen op grond, dat de hem beteekende cessie niet zou hebben plaats gehad en in ieder geval niet rechtsgeldig zou zijn, omdat zij niet bij akte was geschied, althans niet ingevolge een rechtstitel van eigendomsoverdracht — de beide hierboven genoemde vragen aldus tezamen als verweer opwerpende.

Zonder succes echter, althans voorloopig; want het Hof oordeelde, dat voor de overdracht eener schuldvordering wel is waar een akte noodig is, gelijk deze ook een wettige oorzaak behoeft, doch dat deze vereischten slechts van belang zijn voor de verhouding tusschen cedent en cessionaris, tusschen A en B; de schuldenaar (C) staat daar geheel buiten; het gaat hem zelfs niet aan; voorzoover hen betreft „behoeft in de cessie niets meer te worden gezien dan een overdracht van de hoedanigheid van schuldeischer", wat iets geheel anders is — altijd volgens het Hof — dan de overdracht der vordering.

De Procureur Generaal bij den Hoogen Raad — want de zaak kwam is cassatie — was het met het Hof eens; hij wees op art. 1376 B.W. waarbij is bepaald dat overeenkomsten alleen van kracht zijn tusschen de handelende partijen en aan derden niet ten nadeele kunnen strekken, noch aan hen voordeel brengen. De schuldenaar heeft met de overeenkomst tusschen A en B dus niets te maken, noch met haar bestaan, noch met haar eventueele nietigheid. Wat hem wel aangaat en zelfs uitsluitend aangaat, is de vraag, aan wie hij moet betalen; dát regelt de wet in art. 668 B.W. door voor te schrijven, dat na beteekening der cessie aan den nieuwen schuldeischer (B) moet worden voldaan. De al of niet geldigheid der cessie kan hem niet deren.

De Hooge Raad heeft dit systeem niet willen volgen; op welke gronden zullen wij dadelijk zien. Een voordeel van het bovenomschreven standpunt was in ieder geval dit, dat het aan chicanes van wanbetalers van gecedeerde vorderingen den pas afsneed. Want welk een eldorado: komt A. om betaling, dan wordt tegengeworpen: de vordering is gecedeerd aan B; komt B om betaling, dan krijgt hij te hooren: Uw cessie is niet rechtsgeldig, A is de eigenaar der vordering gebleven. Met bewijs en tegenbewijs gaat aan de bercchting dan spoedig een jaartje heen. Ik voor mij zou dit voordeel willen stellen boven de overwegingen, welke voor een tegengesteld standpunt pleiten, n.l. dat de schuldenaar er met het oog op getuigenbewijs, verhoor op vraag-

punten, eed en andere processueele handelingen belang bij heeft tegenover den oorspronkelijken schuldeischer te blijven staan, al geef ik toe dat verschil van gevoelen zeer goed mogelijk is.

Ik wil ook wel toegeven dat in de argumentatie van het Hof en zijne medestanders veel schuilt wat op een petitio principii gelijkt — neemt bijv. de stelling dat de hoedanigheid van schuldeischer (de verbintenisrechtelijke zijde van de cessie) wel zou zijn overgegaan, ook al is er geen of geen rechtsgeldige cessie: dat moet juist bewezen worden! —. Maar aan de andere kant: de wet dwingt toch niet tot het tegendeel en ook op de motiveering van den Hoogen Raad is wel iets af te dingen.

Op welken grond nu verwierp de Hooge Raad dit stelsel, en in hoeverre?

De grond was deze: de wet eischt voor levering een authentieke of onderhandsche acte; zonder een dergelijk stuk is dus overdracht niet mogelijk. De schuldenaar heeft daarmede rekening te houden, moet daarmede wel rekening houden omdat hij bij betaling aan B, wanneer de akte ontbreekt, niet van zijn schuld zou zijn bevrijd. Dit laatste wordt afgeleid uit artikel 1421 B.W. voorschrijvende dat de betaling moet gedaan worden aan den *schuldeischer* of diens gemachtigde; ontbreekt de akte dan is B niet *schuldeischer* geworden.

Nu schrijft de wet wel beteekening der cessie voor, maar zij bepaalt niet, wiè moet beteekenen. Dat zou dus door een der partijen kunnen geschieden. En wanneer nu B op zijn eigen houtje bij exploit beweert, dat de vordering op hem is overgedragen, zonder een akte over te leggen of te toonen zou inderdaad de rechtszekerheid er niet mee gediend zijn dat C verplicht zou zijn of zelfs gerechtigd zou zijn aan B te betalen. Denkt U er maar eens in dat het anders was; iedereen zou dan wel aan cash kunnen komen!

Maar de beslissing van den Hoogen Raad gaat te ver in het daar berechte geval, omdat de cessie was beteekend namens beide partijen. Het moge waar zijn, dat bij gebreke van een akte de vordering niet is geleverd en de eigendom daarvan dus niet is overgegaan, moet men niet aannemen dat de oorspronkelijke schuldeischer met betaling aan den pseudo cessionaris B wel genoegen moet nemen, omdat hij hem tot het in ontvangstnemen heeft gemachtigd, en in ieder geval die betaling reeds te voren heeft goedgekeurd? „De betaling, gedaan aan iemand die geen magt had om voor den schuldeischer te ontvangen is van waarde, voorzoover de schuldeischer dezelve goedkeurt.....". Aldus het tweede lid van art. 1421 B.W. Is de schuldenaar door de betaling gedechargeerd, dan is er ook geen enkele reden hem niet tot die betaling verplicht te achten; de eenige grond waarop de H.R. die verplichting afwijst is juist deze, dat hij door de betaling niet zou zijn gedechargeerd, immers niet zou hebben betaald aan den persoon, bedoeld in art. 1421 B.W.

Het arrest van den Hoogen Raad is van 14 Januari 1927, en zal, niettegenstaande de bezwaren van de practijk wel als geldend recht moeten worden beschouwd. Geen cessie dus zonder akte, geen betaalplicht noch bevoegdheid tot betaling, wanneer niet vaststaat dat er een schriftelijke akte van overdracht bestaat, ook al hebben beide partijen de cessie doen aanzeggen.

Het is te hopen dat in het door den Hoogen Raad berechte geval voor het Hof, waarnaar de zaak is teruggewezen, zal blijken, dat een schriftelijke acte wel bestaat. Dan zou immers van kracht blijven het andere deel van 's-Hofs arrest dat de vraag, of er een rechtsgeldige titel van overdracht is, den schuldenaar niet regardeert. Daarover is thans door den Hoogen Raad nog niet beslist. Wellicht dat de Hooge Raad daarover dan ook nog eens te oordeelen krijgt, aldus ook dat punt, door mij in den aanvang dezer aangestipt, tot een beslecht geschil makend. Want tenslotte is dit punt belangrijker dan het berechte; de schriftelijke acte ontbreekt maar zelden; maar de rechtsgeldige oorzaak is dikwijls zoek; er is schenking, opdracht tot inning, verstrekking van zekerheid, doch geen eigendomsovergang; in hoeveel cessieactes is een oorzaak werkelijk uitgedrukt? En in hoevelen is zij waar? Het blijft mogelijk, dat de Hooge Raad, wanneer de cessie formeel is tot stand gekomen, plicht tot betalen aan den formeel gerechtigde zal aannemen, al staat te vreezen, dat ook hier de Hooge Raad zal beslissen: zonder oorzaak geen cessie, zonder cessie geen rechtsgeldige, den schuldenaar bevrijdende, betaling. In welk geval, daargelaten wie der partijen heeft te bewijzen, in ieder geding debat over het al of niet bestaan van een rechtsgeldige oorzaak voor eigendomsovergang mogelijk zal zijn.

A. E. J. NYSINGH

## EXAMENVRAAGSTUKKEN

**Red.: ABR. MEY en JAMES POLAK**

### PRIJSBEPALING VAN AANDEELEN EENER N.V.

**Vraagstuk IV van het Examen Accountancy C. N.I.v.A. 1926**

Ter opening dezer rubriek kiezen wij een vraagstuk van het laatste — wij hopen dit woord te kunnen gebruiken in zijnen meest volstrekten zin — examen van het N. I. v. A. Aan dit vraagstuk zijn zooveel „punten van principieelen aard", dat we voor dit maal het meer technische gedeelte ervan zullen laten loopen. Ontdaan van alle technische bijzonderheden komt de vraag hierop neer: „Hoe zullen de eigenaren van alle aandeelen in eene N.V. den prijs bepalen, welken zij bij verkoop voor deze aandeelen, resp. voor hunne onderneming, zullen vragen?"

Voor zoover ons bekend was het berekenen van een vraagprijs, of liever het beredeneeren van de wijze hoe men die moet berekenen, — een bedrijfshuishoudkundig vraagstuk van het allergrootste belang — nog nimmer op een schriftelijk examen ter sprake gekomen in tegenstelling tot balans- en kostprijsvraagstukken die, als het ware, zelden van de lucht zijn. Geheel onbegrijpelijk is dit trouwens niet. De laatstbedoelde prijzen mogen al ook geen objectief vaststaande grootheden zijn, het verantwoordingselement, dat in beide aanwezig is, leidt althans tot een zekere mate van objectiviteit.

Bij den vraagprijs echter, spelen psychologische overwegingen een zoo groote rol dat deze, vaak meer dan de bedrijfseconomische, bij de beslissing den doorslag geven. De vraag in het midden latend of de verwerking dezer psychologische factoren op den weg van den accountant ligt — in een accountantsexamen zou ze zeker niet op haar plaats zijn — mogen we toch zeker vaststellen, dat men bij verwaarloozing derzelve hoogstens kan komen tot het bepalen van — wellicht ver uit elkaar liggende — grenzen, waartusschen de vraagprijs zich zal moeten bevinden.

Meer dan het aanwijzen dezer grenzen kon o.i. ook niet en zal ook zeker niet van de candidaten verlangd zijn, al moeten wij erkennen, dat de uitdrukking „de waarde der aandeelen berekenen" even doet denken aan verder gaande eischen.

Evenals in elk geval, waar het gaat om den verkoop van iets waarover de verkooper reeds beschikt [1]) zien we als de grenzen, waartusschen de vraagprijs zich moet bevinden, onderaan den prijs, waarvoor de verkoopers de aandeelen desnoods zouden afgeven, denkende dan nog juist in gunstiger conditie te komen,

[1]) Bij verkoop van iets wat nog te fabriceeren is, ligt het geval anders.